

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

Anexa nr. 6

REZUMATUL TEZEI DE ABILITARE

TITLUL :

Ethnos, ethos și polemos. Trasare a profilului unei etnologii militare

Domeniul de abilitare: filologie

Autor: dr. Radu TOADER

Secțiunea I. Activitatea științifică

I.1.Introducere

I.2.Ethnos

I.2.1.Trăsături și elemente identitare europene. Evoluțiile unei paradigme culturale europene

I.2.2.Încercări de definire a unui model cultural românesc, parte a sistemului cultural european

I.3.Ethos

I.3.1.Dialecticile pace-război. În cheie biblică

I.3.2.Miraculosul

I.3.3.Tradiție și unitate: generarea și cristalizarea unei viziuni holistice

I.4.Polemos

I.4.1.Justificări ale folosirii forței, violenței și războiului

I.4.2.Sfinții militari

Secțiunea a II-a. Realizări profesionale și academice

II.1.Studii

II.2.Formarea profesională

II.3.Activități de arhivă

II.4.Managementul cercetării științifice

II.5.Activitatea didactică

Secțiunea a III-a. Planul de evoluție și dezvoltare a carierei

III.1.Activitatea de cercetare

III.2.Etnologie militară și etnologie militară românească

III.2.1. Definiție, obiect, surse, instrumente de cercetare

III.2.2.Trăsături ale etnologiei militare românești

III.2.3.Evoluții ale structurii și organizării militare românești

III.2.4.Elemente ale gândirii militare românești

III.2.5.Scurt istoric al disciplinei

III.2.6.Direcții care ar putea fi supuse analizei

III.3.Activitatea didactică: proiecții în viitorul imediat și mai îndepărtat

Bibliografie

În Secțiunea I. *Activitatea științifică*, am dorit să accentuăm cele trei concepte majore ale demersului nostru, care privește sfera militară: *ethnos*, *ethos* și *polemos*. Acestea reprezintă, în esență, universul unei sfere militare, în sensul cel mai larg, sferă care se confundă - în contexte foarte diverse - cu societatea însăși.

Este ceea ce descrie o direcție de cercetare cuprinzătoare, ce înglobează principalele preocupări și predilecții ale noastre, prezente și viitoare.

În construcția pe care am numit-o etnologie militară accentul nu este pus pe evenimential, nici pe aspectele politice, care examinează, de obicei interacțiunile dintre state și dintre elite. Istoriile militare sunt luate în calcul, însă li se rezervă locul care li se cuvine.

În studiile de etnologie militară ceea ce interesează este omul (elite, conducători, comandanți, lideri, dar - mai ales - cei situați la baza piramidei ierarhiilor militare), omul de rând, cu simțămintele lui, dar și aspectele materiale, palpabile (și aici se face referire la uniforme, însemne, armamente, instrumentare, alte dotări și accesorii etc.). În vreme ce de conducători, despre deciziile lor, viața acestora se vorbește pe larg, de omul obișnuit, totuși actor și făptuitor (tăcut și anonim) al tuturor evenimentelor, situațiilor, contextelor se spune prea puțin.

Etnologia militară este chemată să săvârșească o cercetare care privește fenomenul marțial, în care războiul propriu-zis reprezintă doar o parte, desigur esențială. Elementele sferei militare privesc toate aspectele principale ale comunităților. În același timp, toate aceste elemente formează un tot unitar și coerent.

Cele trei concepte principale pe care lucrarea prezentă se fundamentează, *ethnos*, *ethos* și *polemos*, sunt strâns legate între ele, în scopul înfățișării unei imagini de ansamblu a complexității etnologiei militare ca disciplină.

Ethnos-ul are legătură cu o comunitate, în sens strict, sau în sens lărgit, cu totalitatea resurselor acesteia, prin care dă răspunsuri adecvate oricăror provocări de ordin militar.

Am avut în vedere elementul etnic în general (și la nivel abstract), dar și unele cazuri particulare grăitoare pentru natura studiilor descrise în această lucrare (un popor vechi, militarist, dar și cu tendința de a filosofa și teoretiza fenomenele militare, cum este cel sinic, sau poporul nostru, cu luptele și războaiele sale, în mare parte de apărare).

Etnologia militară se sprijină pe o istorie militară, dar cele două discipline, conexate, nu se suprapun în datele lor majore. Istoria militară, presupune o desfășurare de evenimente, de

fapte. Etnologia militară, pe de altă parte, are în vedere axa fundamentală om-spațiu-timp, dincolo de istoricitate și de eveniment: elite și omul de rând, deopotrivă; faptele, dar și trăirile, credințele, reprezentările, imponderabilul și miraculosul. Totodată sunt avute în vedere coordonate spațiale și temporale, așa cum au funcționat și funcționează ele în societățile antice și/ sau cele tradiționale.

Ethos-ul reprezintă ceea ce învățăm, simțim, credem, gândim și comunicăm; prin extensie se poate ajunge la factura psihică și la *Weltanschauung*-ul grupului etnic respectiv.

Polemos-ul se sprijină pe *ethnos* și *ethos*. Menționam în cuprinsul lucrării că adoptăm unele concepte în sensul cel mai larg. *Polemos*-ul reprezintă orice aspect, latură, element al comunității sau societății care are legătură cu sfera militară lărgită.

Pe parcursul prezentei lucrări ne-am raportat, în principal, la trei modele diferite: cel sinic, cel românesc și, de asemenea, la un model general, abstract, fără o anume identitate, care conține trăsăturile de bază ale unei etnologii militare. Cu toate acestea, trăsăturile relevante ale diferitelor *ethnos*-uri aparținând diferitelor grupuri și comunități etnice, trecute sau prezente, ne înfățișează modele uneori foarte diferite ale *polemos*-urilor,

Modelul chinezesc, în care tradiția, istoria și producțiile literare prezentau o bogăție deja celebră, bine știută, este unul pe care am dorit să îl avem în vedere, să-l înțelegem; o mică parte a acestuia, dar din care au fost selectate elementele esențiale, este de găsit în prezenta lucrare. Ne referim în special la strânsa legătură dintre o știință (și, în același timp, artă) a guvernării și o știință-artă militară. Încă din antichitate acest popor a teoretizat, adâncit și dezvoltat aceste științe-arte. Pe lângă învățăturile confucianiste și daoiste, ceea ce am numi un nucleu al tradiției spațiului sinic, s-au transmis lucrări importante despre arta-știința militară.

În contrapondere (și, oarecum, într-un fel de contrast) cu civilizația, cultura și tradițiile unui popor militarist, cel chinez, *modelul românesc*, propriu istoriei noastre pline de năvăliri și migrații, ne arată o latură pronunțat defensivă, cu o bogată încărcătură creștin-ortodoxă. Românul este iubitor de pace, dar – la nevoie – nu se dă în lături de la confruntări în apărarea gliei. În acest cadru, cercetările ne conduc spre manieră de guvernare, de exercitare a diplomației și de purtare a războiului de către unii din conducătorii sau domnitorii din istoria noastră.

Secțiunea a II-a. *Realizări profesionale și academice*, prezintă pe scurt traiectoria profesională și cea universitară, activități legate de Arhiva Multimedia a Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu“, precum și unele repere ale managementului în activitățile de cercetare-arhivă; acestea continuă cu activitatea didactică.

Prima parte a secțiunii privește studiile.

Între 1992-1995, respectiv 1997-1998, am urmat cursurile Facultății de Istorie a Universității din București, apoi, în iulie 2002, am absolvit cursurile de studii aprofundate ale Facultății de Istoria și Teoria Artei, de la Universitatea Națională de Artă București, Studii Sud-Est Europene, profil umanist pluridisciplinar.

Între anii 2008-2012 am urmat cursurile Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, specializările Limbă și Literatură Chineză - Limbă și Literatură Germană, continuând cu master-ul de Studii Est-Asiatice, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București (2012-2014).

Studiile doctorale au fost desfășurate în perioada anilor 2012-2015, în cadrul SCOSAAR – Academia Română, sub coordonarea științifică a doamnei academician Cornelia Sabina Ispas.

Între iunie 2014 și octombrie 2015 am beneficiat de o bursă de sprijin doctoral POSDRU.

În 2010–2011, am avut bursă de studii în R. P. China, provincia Yunnan, orașul Kunming, iar între 1995-1997, Bursă de studii în aceeași țară, provincia Sichuan, orașul Chengdu.

Au fost studii de limbă chineză și cercetări în domeniul culturii chineze.

Formarea profesională într-un cadru formal și instituțional a început pentru mine în septembrie 2002, anul în care am fost angajat în Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” al Academiei Române; de la acea dată mi-am desfășurat activitatea în cadrul Colectivului Arhive Multimedia de Folclor și Etnografie, în specializarea folclor literar.

Am fost încadrat în calitate de cercetător științific, post obținut prin concurs în septembrie 2002 și în care am funcționat până în aprilie 2008.

În perioada aprilie 2008-ianuarie 2018 am lucrat ca cercetător științific III, post obținut prin concurs.

Gradul de cercetător științific II a fost obținut de asemenea prin concurs; am activat astfel între ianuarie 2018 și noiembrie 2020, titlul fiind confirmat prin Ordinul MCI nr. 644 din 03.07.2018.

Am obținut calitatea de cercetător științific I prin concursul din noiembrie 2020, grad care a fost confirmat prin Ordinul MCID nr. 83 din 27.05.2021.

În calitate de membru al Colectivului Arhive Multimedia din institutul nostru, particip la trei din cele patru proiecte ale Programului al II-lea, parte a Planului de cercetare,

Patrimoniul cultural și informațional, imaterial și material, al arhivei de folclor și etnografie - actualizare, modernizare, sistematizare, conservare, valorificare: Proiect nr. 1 – A) Consemnare, sistematizare, conservare, valorificare – fondurile Arhivei de Etnografie și Folclor și Proiect nr. 1 – B) Valorificarea fondurilor documentare din Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu”. Ediții comentate (studii, antologii, ediții critice, material audio și video, culegeri). Se află în lucru lucrarea intitulată *Războaie de apărare, de independență, de reîntregire. Lecturi etnologice din Arhiva Institutului de Etnografie și Folclor* - autor: Radu Toader; este o acțiune de valorificare a unor obiecte ale arhivei noastre, în deplină consonanță cu temele tezei prezente; Proiect nr. 2 – Culoare de cultură și civilizație: Dunărea, Marea Neagră și Carpații. Îmbogățirea patrimoniului prin crearea de noi documente. Observarea dinamicilor actuale ale fenomenelor culturale din patrimoniul intangibil, consemnarea acestora. Elaborarea unor studii care să interpreteze rezultatele cercetărilor întreprinse în cadrul proiectului; Proiect nr. 3 – Informatică și memorie socială: activități legate de digitalizarea fondurilor din AIEF.

Ideea de management al cercetării științifice privește, practic, toate temele și activitățile de cercetare. Dincolo de existența sau nonexistența unor aptitudini care interesează managementul, este necesar un minim bagaj de cunoștințe teoretice.

Managementul cercetării științifice trebuie să se ocupe de activități specifice domeniilor etnologic-filologice, cum ar fi: coordonarea de lucrări fundamentale, de volume colective, de proiecte/ granturi. În ultimă analiză, poate fi vorba de coordonarea unei teze de doctorat. În 2017, lunile ianuarie-aprilie, am urmat și absolvit cursul „Cum se elaborează un proiect european”

La Facultatea de Limbi și Literaturi Străine – Secția Chineză a Universității Creștine „D. Cantemir”, București am organizat și predat (2016-2024) disciplinele: Curs practic, Structura limbii chineze, Civilizație și cultură-Literatură-Istorie; cursuri opționale (limbă; literatură)

Secțiunea a III-a. *Planul de evoluție și dezvoltare a carierei*, după o sinteză a bilanțului de până acum, schițează direcțiile de cercetare în ceea ce am numit *etnologie militară* (ca trunchi comun al disciplinei științifice), cu o importantă ramură a acesteia, *etnologia militară românească*.

Cât despre domeniile de interes științific, acestea sunt în prezent următoarele: folcloristică și arhive de folclor, culturologie-istorii ale culturii, gândirii și ideilor, studii ale fenomenelor religioase, mitologie, simbologie, metodologii ale elaborării și redactării de lucrări cu profil științific, etnologie militară (cu proiectarea unor valorificări ale materialului de arhivă), sinologie (în special gramatica limbii chineze contemporane, scriere, fonetică), etnopsihologie-imagologie, traductologie.

Se poate aprecia că aceste domenii de interes științific converg, în intenția noastră, pentru a cerceta conlucrarea celor trei concepte, *ethnos*, *ethos* și *polemos*, dar și cristalizarea reperelor acestei discipline în ceea ce am numit *etnologia militară*, cu o ramură (semnificativă pentru noi) a acesteia, *etnologia militară românească*. Așa cum am mai menționat, *etnologia militară* nu numai că nu se limitează la război și la lupta armată propriu-zisă, dar cuprinde atât aspecte de spiritualitate, culturale și de religiozitate, cât și chestiuni economice, sociale, politice.